

4. POGLAVJE: SOCIALNA VKLJUČENOST

4.1 Splošno ozadje

Glavni izzivi za socialno vključenost

Republika Slovenija je kljub nižjim izdatkom za socialno zaščito (kot delež BDP) v primerjavi s povprečjem v EU do zdaj uspela ohraniti relativno nizko stopnjo tveganja revščine ali socialne izključenosti.¹ Poleg tega je nacionalni program reform za obdobje 2011–2012 postavil cilj, da se bo do leta 2020 število ljudi z visokim tveganjem revščine ali socialne izključenosti zmanjšalo za 40.000 v primerjavi z osnovnim letom 2008. [Indeks mladih 2016](#), najnovejša raziskava Mladinskega sveta Slovenije, poroča, da več kot 50.000 mladih živi pod pragom revščine. Od teh jih 28.000 prejema finančno socialno pomoč, 3.102 pa prejemata nadomestilo za brezposelnost.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (2016) se število mladih v Sloveniji hitro zmanjšuje. V zadnjem desetletju se je njihovo število zmanjšalo za 11 odstotkov, medtem ko lahko do leta 2020 pričakujemo nadaljnje 20-odstotno zmanjšanje. Te demografske spremembe kažejo na to, da je z vidika dolgoročne stabilnosti in razvoja slovenske družbe pomen polne socialne vključenosti in aktivacije potenciala vsakega mladega človeka zdaj večji kot kadarkoli prej.

Po podatkih študije Socialna vključenost mladih Eurofounda je imela Slovenija leta 2013 najnižjo stopnjo zaznane socialne izključenosti mladih v državah srednje in vzhodne Evrope. V študiji [Mladina 2010](#), ki prikazuje družbeni profil mladih v Sloveniji, je eden od temeljnih raziskovalnih ciljev povezan s participacijo in socialno vključenostjo. Rezultati študije so pokazali, da je bilo 10,4 % mladih v Sloveniji socialno izključenih, in opredelili številne ključne izzive v zvezi s tem. Po podatkih študije so socialno-demografski dejavniki, ki zvišujejo verjetnost socialne izključenosti mladih v Sloveniji naslednji: višja starost, nižja izobrazba očeta in matere, nizek mesečni prihodek, slabši materialni položaj družine anketirancev in odraščanje v urbanem okolju. Zato socialno izključeni mladi v Sloveniji prihajajo predvsem iz družin z nižjim socialno-ekonomskim položajem, v katerih prevladujejo zlasti avtoritativni vzorci socializacije. Študija je ugotovila tudi, da je bila socialna izključenost povezana s psihosocialnimi spremenljivkami in da je negativno povezana s številnimi kazalniki psihosocialnega razvoja in telesnega zdravja mladih.

Po podatkih študije Mladina 2010 sta glavna mehanizma socialne vključenosti mladih v Sloveniji izobraževanje in zaposlitev. Študija Socialna vključenost mladih Eurofounda je ugotovila, da je »izključenost iz izobraževanja močno odločilna za to, da mladi niso vključeni v izobraževanje, zaposlitev ali usposabljanje, in lahko vodi k nadaljnji socialni izključenosti. Najnižja stopnja po vsej Evropi je bila ugotovljena v Sloveniji, kjer samo 4,4 % mladih zgodaj zaključi izobraževanje.« V nasprotju z naraščajočim deležem mladih v izobraževanju se je delež mladih zaposlenih ali samozaposlenih (15–29 let) zmanjšal s 47,9 % na 32,8 % v obdobju 2000–2010, slovenska mladinska politika pa se sooča z rastočim številom diplomantov na terciarni ravni, ki ne morejo najti zaposlitve, ki ustreza njihovim kvalifikacijam. Študija Mladina 2010 je tudi izpostavila težavo delovnih vzorcev med mladimi, ki vključujejo izmensko delo, večerno delo ter delo ob sobotah in nedeljah, kar prispeva k socialni izključenosti. Ta trend k »delu v asocialnem času« med slovenskimi mladimi se razlikuje od trendov v večini razvitih družbah v EU, Slovenija pa je na prvem mestu v EU z vidika začasne zaposlitve mladih. Te razmere negativno vplivajo na zmožnost mladih, da dosežejo neodvisnost ali začnejo družino, obenem pa zvišujejo tveganje revščine.

---

¹Stopnja tveganja revščine je delež oseb, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnem transferju) je nižji od praga tveganja revščine pri 60 % nacionalnega srednjega ekvivalentnega razpoložljivega dohodka po socialnih transferjih (glej [Eurostat](#)).

Stanovanjska vprašanja in zlasti relativno pozen odhod mladih od doma staršev ostajajo aktualni v Sloveniji. Študija Mladina 2010 je poročala, da je »v obdobju 2000–2010 odstotek mladih, starih od 25 do 29 let, ki živijo v deljenem gospodinjstvu s svojo materjo, povečal s 45,4 odstotka na 66,8 odstotka«. Številke jasno kažejo na stabilen in relativno strm trend odloženega odhoda iz doma staršev. Študija pravi, da si je leta 2010 92,1 odstotka mladih, starih od 15 do 18 let, želelo odseliti od doma do 29. leta starosti, pri 29. letu starosti pa jih je le 31,6 odstotka živelo popolnoma ločeno od svojih staršev. Slovenski mladi so bili med državami EU 28 med zadnjimi, ki so zapustili svoje domove, vloga materialnih dejavnikov pa kaže na znatno neskladje med željami in resničnostjo. Leta 2015 je bila Slovenija še vedno visoko nad povprečjem EU na področju mladih, starih od 19 do 34 let, ki so še vedno živeli s svojimi starši, čeprav se je ta odstotek od leta 2006 (68,7 %) do leta 2015 znižal na 60,8 %. Ti podatki verjetno odražajo »relativno ugodne pogoje življenja s starši (ki imajo večinoma v lasti hiše) in nepripravljenost mladih (in njihovih staršev), da bi prevzeli tveganje revščine v zgodnjih fazah upravljanja lastnega gospodinjstva« (Mladina 2010, str. 626).

Raziskava brezdomstva v Ljubljani iz leta 2006² kaže, da je več kot tretjina brezdomcev starih od 15 do 25 let. Po podatkih Mladinskega sveta Slovenije (glej programski dokument [Stanovanjska problematika mladih](#)) se Slovenija sooča z akutnim pomanjkanjem stanovanj za najem, saj jih je 90 % v zasebni lasti. Ta stopnja je izredno visoka in ima več negativnih posledic: s tako majhnim številom stanovanj za dolgoročen najem morajo ljudje izbirati med nakupom ali nereguliranimi kratkoročnimi najemnimi pogodbami. Pri zagotavljanju neprofitnih stanovanj je treba dati prednost štirim skupinam: mladim družinam, osebam s posebnimi potrebami, družinam z več otroki in dolgoročno brezposelnim. Mladi brezdomci niso omenjeni kot prioriteta skupina niti v zakonodaji niti v nacionalnih programih. Slovenija nima registra brezposelnih ali kakršne koli podatkovne zbirke, ki bi pomagala opredeliti brezposelne (mlade) ljudi. Če ni odkritega in vidnega priznavanja problema, lahko domnevamo le, da obstaja (večja) skrita brezdomska populacija mladih posameznikov.³

Glavni pojmi

Pri razvoju političnih ukrepov Slovenija upošteva opredelitev EU o socialni vključenosti kot procesu, ki vključuje vse od socialne varnosti (minimum) do aktivne udeležbe (maksimum). Pristop Slovenije vključuje spodaj navedene elemente.

- **Ustrezna dohodkovna podpora v kombinaciji s pomočjo pri iskanju zaposlitve** (povezava nadomestil za brezposelnost in za zaposlitev ter pomoč ljudem pri uveljavljanju svojih pravic). To še posebej vključuje nabor posameznih pravic, ki se financirajo iz javnih sredstev ([uveljavljanje pravic](#)).
- **Vključujoči trgi dela** (ljudem se olajša, da se vključijo v delovno silo, odprava revščine zaposlenih ter izogibanje pasti revščine in odvratanja od dela). To zlasti vključuje [politike zaposlovanja in trg dela](#), [izobraževanje in usposabljanje](#) ter uravnavanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela.
- **Dostop do kakovostnih storitev** (pomoč mladim, da aktivno sodelujejo v družbi). To zlasti vključuje izobraževanje, zdravje in [socialno zaščito](#) (vključno s socialnim zavarovanjem, socialnim aktiviranjem in socialnimi programi, cenovno dostopnimi stanovanji in sodelovanjem v družbi).

Socialna vključenost mladih ni posebej opredeljena v slovenski zakonodaji. Glavni ustrezní zakon ([Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#)) opredeljuje skrb za mlade z manj priložnostmi v družbi kot enega od področij mladinskega sektorja (glej 4. člen). Po drugi

---

² Glej članek: Dekleva, B., Razpotnik, Š. and Vižintin, M., 2006. Kdo so ljubljanski brezdomci in kako so to postali? *Kralji ulice*, 2(9), str. 14–15.

³ Glej članek: Letnar, S., 2014, [Brezdomstvo med mladimi: predstave o brezdomnih mladih: magistrsko delo](#). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede (zadnji dostop 19. 9. 2017).

strani je mogoče nekatere opredelitve pojmov socialne vključenosti najti v političnih in znanstvenih dokumentih, nacionalnih resolucijah in drugih dokumentih, ki so jih sprejele mladinske organizacije. [Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) si je izposodila opredelitev socialne izključenosti iz študije Mladina 2010: »neprostovoljna izključitev/ločitev posameznikov in skupin iz političnih, gospodarskih in socialnih procesov, kar jim preprečuje polno sodelovanje v družbi, v kateri živijo«. [Mladinski svet Slovenije](#) v dokumentu [Mladi in socialna vključenost \(2014\)](#) socialno izključenost opredeljuje kot nesprejemanje posameznika ali skupine ljudi v njihovem družbenem okolju na podlagi številnih socialnih dejavnikov in okoliščin, kot so rasa, narodnost, kultura, zdravje, spol, jezik, starost in družbeni sloj.

Resolucija o nacionalnem programu socialne pomoči 2013–2020 ([ReNPSV13–20](#)) poudarja, da je namen sistema socialne varnosti v Sloveniji, da zagotavlja socialno varnost državljanom Republike Slovenije in da zagotavlja socialno vključenost. Eden od treh glavnih ciljev te resolucije je zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno prikrajšanih in ranljivih skupin. Vendar ta ključni cilj ni specifičen za mlade, v Sloveniji pa tudi ni splošne opredelitve kategorije mladih z manj priložnostmi. Ta skupina po navadi vključuje brezposelne mlade z nizko stopnjo izobrazbe, mlade z znatno manjšo mobilnostjo zaradi zdravstvenega stanja, mlade iz oddaljenih podeželskih regij in mlade iz določenih manjšin, ki so prikrajšane in diskriminirane.

4.2 Upravljanje

Upravljanje

Glavni spodbujevalnik socialne vključenosti v Sloveniji je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki je odgovorno za izvajanje ustreznih programov in imenovanje ponudnikov programov. Druge vladne službe in agencije, odgovorne za izvajanje politik in programov socialne vključenosti mladih vključujejo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za infrastrukturo, Urad Republike Slovenije za mladino, Inštitut RS za socialno varstvo, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Spodaj so navedene naloge teh izvršnih ustanov.

- [ZRSZ](#) (Zavod RS za zaposlovanje) je ključna ustanova na slovenskem trgu dela, ki izvaja številne projekte. Mladi se večinoma prijavijo na ZRSZ z namenom iskanja zaposlitve, uveljavljanja nadomestila za brezposelnost ali pokrivanja stroškov osnovnega zdravstvenega zavarovanja. Osnovna zakonodaja, ki ureja delo ZRSZ, vključuje [Zakon o urejanju trga dela](#), [Zakon za uravnoteženje javnih financ](#) in [Pravilnik o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja](#).
- [Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije](#) (ZZZS) je javni zavod, ki ga statut zavezuje, da zagotavlja obvezno zdravstveno zavarovanje. Njegova glavna naloga je zagotoviti učinkovito zbiranje in distribucijo javnih sredstev, da bi zagotovili visoko kakovost storitev zavarovancem v zvezi s temi sredstvi. Koristi obveznega zdravstvenega zavarovanja vključujejo pravico do storitev zdravstvenega varstva in do določenih finančnih koristi. Mandat in dejavnosti zavoda ureja [Statut Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije](#).
- [Inštitut RS za socialno varstvo](#) raziskuje in analizira socialno vključenost/izključenost mladih. Osnovna zakonodaja, ki ureja delovanje zavoda, vključuje [Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020](#), [Statut Inštituta za socialno varstvo](#) in [Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo](#).

[Urad Republike Slovenije za mladino](#) je glavni vladni akter na področju mladih v Sloveniji in nadzoruje pripravo Nacionalnega programa za mladino. Program temelji predvsem na medresorskem sodelovanju in celovitem pristopu ter obravnava zmanjšanje revščine in socialno vključenost mladih na številnih področjih politike, vključno z zaposlovanjem in trgom dela, izobraževanjem, stanovanjskimi vprašanji in zdravjem.

Spodaj so navedeni drugi pomembni javni akterji:

- 62 [centrov za socialno delo](#) (CSD) zagotavlja socialne storitve in druge naloge. [Zakon o socialnem varstvu](#) navaja naloge, ki jih izvajajo centri za socialno delo, vključno s storitvami socialnega varstva, nalogami, ki jim jih kot javnemu organu določa zakonodaja, in nalogami, ki jim jih nalagajo druge uredbe.
- 34 [varstveno-delovnih centrov](#) izvaja storitve socialnega varstva. Zakon o socialnem varstvu navaja, da ti centri opravljajo naloge vodenja in nege ter organizirajo zaposlovanje pod posebnimi pogoji za odrasle z duševno ali telesno prizadetostjo.
- 10 [kriznih centrov za mlade](#) mladim nudi zavetje in nego ter druge oblike pomoči. Ti centri delujejo na podlagi letne pogodbe med Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake priložnosti ter pristojnim centrom za socialno delo.
- [Inštitut RS za socialno varstvo](#) pripravlja in vzdržuje nabor podatkovnih zbirk za socialno pomoč in socialne storitve, vključno z eksperimentalnimi in razvojnimi programi. Spremlja izvajanje številnih vladnih programov, tako da vzpostavi specializirane sisteme kazalnikov in zagotavlja informacijsko podporo z zbiranjem in analiziranjem podatkov. Vlada ga je ustanovila leta 1996 kot javni inštitut (glej [Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo](#)).
- [Mladinski dom Jarše](#) je javna ustanova, katere poslanstvo je vzgoja in izobraževanje otrok in mladih, ki so žrtve nasilja, zanemarjanja in zlorabe (tako imenovani otroci s posebnimi potrebami in motnjami vedenja). Ponuja podporo otrokom in najstnikom, ki zaradi različnih razlogov ne živijo s svojimi starši ali skrbniki. Mladinski dom Jarše deluje na podlagi letne pogodbe z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport.
- [Prevzgojni dom Radeče](#) je prevzgojni dom za mladoletnike s pripornim nalogom za prevzgojni zavod.
- [Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana](#) je edina javna ustanova v Sloveniji, ki se ukvarja z izobraževanjem otrok z motnjami vida (vključno s tistimi z več motnjami) od predšolske vzgoje do konca srednješolskega izobraževanja.
- [Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije](#) je osrednja državna upravna ustanova za razvoj človeških virov, ki ponuja štipendije za študij in raziskave.

V Sloveniji se izvajanje določenih storitev prenese z javnega na zasebni sektor. Nekatere od naštetih storitev lahko zagotavljajo nevladne organizacije, ki pogosto same začnejo opravljati nekatere potrebne storitve. Po oceni javnega interesa za storitev lahko vlada zagotovi subvencije. Ta model se je izkazal za posebno učinkovitega na področju socialnega varstva, kjer so bili izvedeni visokokakovostni uporabnikom prijazni projekti.

Spodaj so navedeni glavni akterji, ki spodbujajo socialno vključenost mladih.

- [Mladinski svet Slovenije](#) je mreža državnih mladinskih organizacij v Sloveniji, ki spodbujajo in promovirajo socialno vključenost mladih, in je objavila dokument [Mladi in socialna vključenost \(2014\)](#).
- [Mladinska mreža MaMa](#) vključuje in predstavlja organizacije, ki se ukvarjajo z aktivnostmi mladinskih centrov. Na lokalni ravni so mladinski centri pomembni pri spodbujanju mladinskega dela in socialne vključenosti.
- [Ustanova Pohorski bataljon](#) želi spodbujati vključenost mladih pri reševanju socialnih vprašanj.
- [Mladinski sveti lokalnih skupnosti](#)
- [Zavod BOB](#) je vključen v neformalno izobraževanje, mladinsko ulično delo, kulturne aktivnosti, socialno podjetništvo in spodbujanje aktivne participacije mladih pri socialnih dogodkih.

- [Društvo Center za pomoč mladim](#)

Poleg zgoraj omenjenih akterjev je Projektno učenje za mlade uradno prepoznani program neformalnega izobraževanja za brezposelne mlade, stare od 15 do 25 let, ki nimajo poklicnih kvalifikacij ali kompetenc in doživljajo družbeno praznino, ki je posledica pomanjkanja podpore in pomoči. Osnovni namen programa je pomagati mladim, ki zgodaj zapustijo šolanje in nimajo poklicnih kvalifikacij, da premagajo socialno izključenost, tako da se jih spodbuja, da znova vstopijo v izobraževalni sistem, da pridobijo kvalifikacije za ciljno stopnjo izobrazbe. Program tudi opremlja mlade s spretnostmi in kompetencami za iskanje dela in vstop na trg dela.

Projekt [Projektno učenje za mlajše odrasle \(PUM\)](#) je javno prepoznani program splošnega izobraževanja, ki ga je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport sprejelo julija 1999. PUM je eden od prvih javnih programov za splošno izobraževanje odraslih, ki je pripravljen v skladu z reformo učnega načrta. Izvajajo ga javne in zasebne ustanove, ki so registrirane kot ponudniki javno priznanih izobraževalnih programov za odrasle. Ponudniki morajo izpolnjevati zahteve za zadostno število aktivnih mentorjev. Program PUM trenutno podpira Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, izvaja pa ga 12 organizacij ([seznam](#)).

Eden od načinov, na katerega se daje prednost integriranim pristopom, zlasti v ukrepih v javnem sektorju, je nagrajevanje sprejetja celovitih strategij za mlade, na primer s [Certifikatom Mladim prijazna občina](#). Eno od ključnih meril za prejem tega certifikata je strateško obravnavanje vprašanj mladih.

Certifikat prepoznava samoupravne lokalne skupnosti, ki so uspešno izvedle vertikalne in horizontalne ukrepe mladinske politike, ki vključujejo mlado generacijo za spodbujanje neodvisnosti. Ocena učinkovitega izvajanja daje poseben poudarek naslednjim področjem: sistematično obravnavanje vprašanj mladih, mladinske participacije, mladinskih organizacij, mladinskih informacij, zaposlovanja mladih, izobraževanja mladih, stanovanjske politike in mobilnosti mladih. Trenutno ima ta certifikat 28 slovenskih občin, vendar se od vseh občin pričakuje, da izpolnjujejo te odgovornosti.

Slovenske občine delujejo tudi na področju socialne vključenosti mladih, na primer na področju stanovanjskih vprašanj, kjer imajo občine pristojnost za reševanje stanovanjskih težav državljanov. V okviru nacionalnega stanovanjskega programa je bilo predlagano, naj Stanovanjski sklad Republike Slovenije samostojno ali v sodelovanju z zainteresirano občino zgradi majhno stanovanjsko skupnost za mlade kot pilotni projekt, pri čemer bi občina zagotovila zemljišče za projekt. Poleg tega imajo občine pristojnost na področju politike zaposlovanja (npr. ukrepi za spodbujanje zaposlovanja mladih) in zdravstvene politike (npr. subvencije za mlade ženske za cepljenje proti HPV). Občine financirajo tudi nekatere programe socialne varnosti.

Medsektorsko sodelovanje

Kot je navedeno v Nacionalnem programu za mladino 2013–2022, so za socialno vključenost mladih odgovorna različna ministrstva (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za finance, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za notranje zadeve).

Sodelovanje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je predvideno tudi v nekaterih drugih ukrepih [Resolucije o Nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#). MDDSZ na primer sodeluje z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport na področju

izboljševanja in krepitve programov, ki spodbujajo in podpirajo socialno vključenost mladih z manj priložnostmi.

4.3 Strategija za socialno vključenost mladih

Obstoj državne strategije

Do danes v Sloveniji ni bila sprejeta nobena specifična državna strategija ali program za socialno vključenost mladih. [Nacionalni program za mladino \(2013\)](#) je opredelil ključne politike in smernice, vključno s potrebo po posebni pozornosti dejavnikom tveganja za revščino in socialno izključenost pri mladih. Druge smernice programa se nanašajo na izboljšanje socialne vključenosti mladih z manj priložnostmi, načelo enakih priložnosti za moške in ženske ter preprečevanje diskriminacije, s posebnim poudarkom na žrtvah socialne izključenosti (npr. Romi, invalidi).

Mrežni socialni programi v Sloveniji

Mrežni socialni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialne stiske ranljivih skupin (tudi zagotavljanje pomoči otrokom in mladostnikom) so navedeni v Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, Poglavje C, odstavek 3.2).

Drugi strateški javni dokumenti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter drugih javnih organov (npr. [Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020](#), [Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov](#), [Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025](#)) se tudi nanašajo na socialno vključenost med posameznimi prikrajšanimi skupinami (npr. Romi, izključene skupnosti, invalidi).

Socialna vključenost v drugih sektorskih politikah

Med tremi ključnimi cilji, ki so neposredno povezani z razvojem sistema socialne zaščite v obdobju 2013–2020, [Nacionalni program socialnega varstva za obdobje 2013–2020](#) poudarja zmanjševanje tveganja revščine in povečanje socialne vključenosti med socialno prikrajšanimi in ranljivimi skupinami. Eden od strateških ciljev [Resolucije o nacionalnem programu športa Republike Slovenije 2014–2023](#) je pomoč otrokom in mladostnikom (npr. otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami, tistim, ki so socialno izključeni) z vidika socialnih veščin in zdravega razvoja. [Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2014–2020](#) spodbuja posebne programe za socialno vključene uporabnike drog. Izraz *socialna vključenost* se uporablja tudi v drugih ključnih dokumentih na področju izobraževanja (npr. v Zakonu o osnovni šoli), zdravja in stanovanjskih vprašanj (npr. v Nacionalnem stanovanjskem programu).

Področje in vsebina

Nacionalni program za mladino

Razdelek 6 (Mladina in družba ter pomen mladinskega sektorja) Nacionalnega programa za mladino vključuje poseben cilj (Povečana socialna vključenost mladih z manj priložnostmi), ki obravnava revščino in socialno izključenost. Pričakovan razvojni učinek je razviti polno socialno udeležbo mladih z manj priložnostmi in zmanjšati tveganje revščine. Prednostno podpoglavje 15 v Nacionalnem programu za mladino se ukvarja z izboljšanjem in krepitvijo

programov, ki spodbujajo in podpirajo socialno vključenost mladih z manj priložnostmi pod pristojnostjo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Drugi sodelujoči vključujejo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in socialne partnerje. Financiranje je/bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije, zadeva pa bo ostala prednostna do leta 2022. Ključni kazalniki uspešnosti so naštetih spodaj:

- število razpisov za zbiranje predlogov v zvezi s socialno vključenostjo mladih z manj priložnostmi,
- število razpisov za zbiranje predlogov na temo socialne vključenosti, na katere se lahko prijavijo organizacije v mladinskem sektorju,
- število programov za izboljšanje socialne vključenosti v okviru ukrepov in programov aktivne politike zaposlovanja,
- število mladih (do 29. leta starosti), vključenih v programe za izboljševanje socialne vključenosti v okviru ukrepov in programov aktivne politike zaposlovanja, po spolu,
- število mladih do 29. leta starosti, ki prejemajo denarno nadomestilo, po spolu,
- število mladih do 29. leta starosti, ki prejemajo denarno socialno pomoč, po spolu.

Mrežni socialni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialne stiske ranljivih skupin:

- Programi za preprečevanje nasilja, programi za pomoč žrtvam nasilja in programi za delo s storilci nasilja: programi informiranja in svetovanja ter programi telefonskega svetovanja, programi koordiniranja, podpore in izvajanje pomoči in samopomoči;
- Programi na področju zasvojenosti, namenjeni uporabnikom prepovedanih drog in osebam, ki se zaradi alkoholizma in drugih zasvojenosti (motnje prehranjevanja igre na srečo itd.) znajdejo v socialni stiski: programi za zmanjševanje škode, nastanitveni programi, terapevtski programi, programi aktiviranja, namenjeni izboljševanju možnosti zaposlovanja;
- Programi na področju duševnega zdravja: programi informiranja in svetovanja z delom na terenu, programi telefonskega svetovanja, programi zagovarjanja in samozagovarjanja, programi aktiviranja, namenjeni izboljšanju možnosti zaposlovanja;
- Programi za brezdomce: programi nastanitve, programi socialne integracije, programi aktiviranja, namenjeni izboljševanju možnosti zaposlovanja;
- Programi za otroke in mladostnike, prikrajšane za ustrezno družinsko življenje, in programi za otroke in mladostnike s težavami pri odraščanju: preventivni programi, programi informiranja in svetovanja, programi telefonskega svetovanja, programi koordiniranja, izvajanje podpore in samopomoči, dnevni centri za svetovanje, terapevtski programi, programi nastanitve (specializirane stanovanjske skupine s celovito in celodnevno podporo), prehodni skupinski domovi za odrasle invalidne mladostnike po izteku bivanja v rejniški družini ali ustanovi;
- Programi za podporo invalidov in drugi specializirani programi za organizacijo in spodbujanja samostojnega življenja invalidov: programi aktiviranja, namenjeni izboljšanju priložnosti za zaposlitev, programi, namenjeni vzdrževanju socialnih veščin;
- Specializirani programi psihosocialne pomoči otrokom, odraslim ali družinam, namenjeni reševanju osebnih težav: preventivni programi, programi informiranja in svetovanja, terapevtski programi;
- Programi socialne integracije/vključevanja Romov: preventivni programi, programi informiranja in svetovanja, programi koordiniranja, podpore in izvajanja pomoči in samopomoči, svetovanje z delom na terenu, programi aktiviranja, namenjeni izboljšanju priložnosti zaposlovanja;
- Drugi programi, usmerjeni k odpravljanju socialne stiske ljudi (prosilci za mednarodno zaščito, begunci, gospodarski migranti in njihovi družinski člani, bivši zaporniki, ljudje v postopku izselitve, podpora umirajočim, njihovim sorodnikom in žalujočim, žrtve grdega ravnanja in trgovine z ljudmi, žrtve prometnih nesreč itd.): preventivni

programi, programi informiranja in svetovanja, programi koordiniranja, podpore in izvajanja pomoči in samopomoči, programi nastanitve, terapevtski programi, programi aktiviranja, namenjeni izboljšanju priložnosti zaposlitve.

Odgovorni organ

Nacionalni program je bil pripravljen pod pristojnostjo Urada Republike Slovenije za mladino (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport), druga ministrstva pa so odgovorna za druge ukrepe, kot je navedeno v nadaljevanju.

- a) Ukrepi na področju stanovanjskih vprašanj mladih so pod okriljem Ministrstva za infrastrukturo in Ministrstva za finance.
- b) Ukrepi na področju mladih in družbe ter pomena mladinskega sektorja so pod okriljem Ministrstva za notranje zadeve, Urada RS za mladino, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Vsi organi v procesu izvajanja sodelujejo z drugimi vladnimi ali nevladnimi ustanovami (npr. nacionalni Mladinski svet Slovenije, mladinski centri, mladinske organizacije).

Mrežni socialni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialne stiske ranljivih skupin, so v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Centri za socialno delo aktivno sodelujejo pri prepoznavanju posebnih potreb na lokalni ravni.

Drugi programi in njihovi organi:

- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti),
- Resolucija o nacionalnem programu športa za obdobje 2014–2023 (v pristojnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport),
- Resolucija o nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2014–2020 (v pristojnosti Ministrstva za zdravje).

Spremembe

Predvideno je, da bo Nacionalni program za mladino revidiran vsake tri leta na podlagi raziskave socialnega položaja mladih v Sloveniji. Trenutna strategija (Nacionalni program za mladino 2013–2022) nima nobenih sprememb, z izjemo nekaj sprememb akcijskih načrtov, prek katerih se nacionalni program izvaja – spremenila se je na primer višina financiranja, nekateri organi so bili zamenjani, uvedeni pa so bili tudi novi instrumenti izvrševanja.

V pripravi je [Resolucija o spremembi Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020](#).

4.4 Programi vključevanja za mlade

Programi za ranljive mlade

V razdelku 6 (Mladina in družba ter pomen mladinskega sektorja) Nacionalnega programa za mladino je bilo uvedeno eno prednostno podpodročje: *izboljševanje in uveljavljanje*

programov, ki spodbujajo socialno vključevanje mladih z manj priložnostmi. Za leti 2016 in 2017 ima [Izvedbeni načrt](#) Nacionalnega programa za mladino 2013–2022 za izvedbo tega podpodročja osem spodaj navedenih ukrepov/instrumentov.

1. **Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnem varstvu.** To vključuje programe, namenjene preprečevanju in reševanju socialne stiske ranljivih skupin in mrežo programov za otroke in mladostnike z razvojnimi težavami, izvaja pa se v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
2. **Priprava nove nacionalne strategije na področju vključevanja Romov.** Vlada je leta 2010 sprejela Nacionalni program za ukrepe v zvezi z Romi za obdobje 2010–2015 kot nacionalno strategijo za integracijo Romov v Sloveniji. Leta 2015 je bila zaključena trenutna nacionalna strategija in bo uporabljena v pripravi nove nacionalne strategije za obdobje do leta 2020. Organi se bodo osredotočili na konkretne ukrepe na ključnih področjih, vključno z ukrepi, ki so namenjeni Romom in mladim Romom, vključno z bolj medsekcijskim pristopom in večjim razumevanjem te skupine prikrajšanih mladih. Ukrepe se izvaja v pristojnosti Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti.
3. **Javni razpis za sofinanciranje programov organizacij romske skupnosti.** Ta ukrep se osredotoča na ciljne skupine, vključno z romskimi otroki, mladimi Romi, romskimi dekleti in ženskami in predstavniki romske skupnosti v svetih lokalnih skupnosti, izvaja pa se v pristojnosti Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti.
4. **Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov s podpodročji.** Ti programi so namenjeni otrokom in mladostnikom, prikrajšanim za običajno družinsko življenje, ter otrokom in mladostnikom z razvojnimi težavami, izvajajo pa se v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
5. **PUM – projektno učenje mlajših odraslih.** Cilj programa je spodbujati [organizacije](#), da zaposlijo brezposelne mlade in druge iskalce zaposlitve, mlajše od 26 let, ali da jih prepričajo, da se vrnejo v izobraževalni sistem in zvišajo svojo splošno stopnjo izobrazbe. Program se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
6. **Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih mladih.** Program vključuje integracijo dolgoročno brezposelnih v programih javnih del za spodbujanje zaposlovanja in socialne vključenosti, izvaja pa se v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
7. **Svetovalci za dolgotrajno brezposelne mlade.** Cilj programa je krepiti delo z mladimi brezposelnimi in izboljšati kakovost svetovanja ter opolnomočiti mlade, da učinkovito upravljajo svoje kariere. Program se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
8. **Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov.** Program zagotavlja cenejša stanovanja za študente med študijem, saj prejmejo državno subvencijo, izvaja pa se v pristojnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

Drugi državni ukrepi so navedeni spodaj:

- **Subvencioniranje vozovnic:** Ministrstvo za infrastrukturo s subvencioniranjem vozovnic za šolarje, dijake in študente prispeva k spreminjanju potovalnih navad mladih z interesom večje socialne vključenosti. Ministrstvo za te subvencije nameni 39.800.000 EUR letno.
- [Zakon o šolski prehrani](#) velja za osnovne in srednje šole ter za osnovne šole znotraj ustanov za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. Zakon ureja tudi subvencionirano šolsko prehrano, upravičenci pa so upravičeni do polnih ali delnih subvencij, odvisno od prihodka družine ali drugih podrobnosti (npr. učenci, ki so v rejništvu, učenci, ki iščejo azil). Program se izvaja v pristojnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.
- [Študentska prehrana](#) je delno financirana s strani Republike Slovenije in je namenjena študentom med študijem. Slovenija je edina država v Evropi s takim

sistemom. Namen subvencionirane prehrane je, da se zagotovi, da ima vsak študent najmanj en topel obrok na dan, ki ga sestavljata subvencioniran del (trenutno 2,63 EUR) in dodaten znesek, ki ga mora plačati študent. Vse osebe s statusom študenta (redni ali izredni študij in tuji študenti) so upravičeni do te ugodnosti, program pa se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Za več informacij glejte [Pravilnik o subvencioniranju študentske prehrane](#).

- **[Državna štipendija](#)**: Namen državne štipendije je spodbujanje izobraževanja, zagotavljanje višje stopnje izobrazbe za upravičence in ustvarjanje enakih priložnosti. Štipendija je namenjena kritju stroškov, povezanih z izobraževalnim procesom. Dodeli se tistim osebam, ki izpolnjujejo pogoje za povprečni mesečni dohodek na družinskega člana (tj. dijaki in študenti iz revnejših družin). Program se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- **[Mladi in podjetni](#)**: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je pripravilo ta program leta 2011 za osebe, ki zgodaj zaključijo šolanje ter katerih osebni in socialni razvoj je resno ogrožen.
- **[Program za otroke in mladino 2006–2016](#)**: Program je sprejela Vlada Republike Slovenije 5. 11. 2006, da bi zmanjšali revščino in socialno izključenost otrok in družin, zagotovili zadostne socialnovarstvene prejemke za najbolj ranljive skupine otrok in mladostnikov, zmanjšali stopnjo izpisa v srednjih šolah, povečali število razpoložljivih mest v vseh izobraževalnih programih ter izboljšali vključevanje brezposelnih mladih v poklicne in izobraževalne programe. Navedeno so osnovne smernice za zagotavljanje socialne vključenosti otrok in njihovih družin, program pa se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- **[CONA: Center Otrok, Najstnikov in Aktivistov Fužine](#)** zagotavlja psihosocialno pomoč otrokom, mladostnikom in njihovim družinam, ki potrebujejo in iščejo podporo in pomoč zaradi življenjskih razmer. Ti otroci in najstniki iz socialno in ekonomsko prikrajšanih družin se soočajo z vedenjskimi, čustvenimi in učnimi težavami ter stisko, obenem pa čutijo potrebo po spremembi. Vodja programa je Center za socialno delo Ljubljana Moste–Polje, ki deluje v okviru Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- **[Mladinsko središče Vič](#)** – preprečevanje socialne izključenosti, integracija socialno izključenih otrok, mladostnikov in njihovih družin. Vodja programa je Center za socialno delo Ljubljana Vič Rudnik, ki deluje v okviru Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- Program **[Javna dela](#)** ponuja zaposlitev za najbolj ranljive skupine (vključno z mladimi) za več kot eno leto. Ker pa program po navadi ne omogoča nadaljnje zaposlitve, problem brezposelnosti (mladih) dolgoročno ostaja nerešen. Kljub temu program ponuja priložnost za pridobivanje (novih) delovnih izkušenj in večjo socialno vključenost mladih, ki so dolgoročno brezposelni. Izvaja se v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- **Zmanjševanje razlike v stopnji zaposlitve med moškimi in ženskami** je bil ukrep, ki je bil sprejet v okviru Nacionalnega programa za enake možnosti žensk in moških 2015–2020, da bi zvišali stopnjo zaposlitve med ženskami, še posebej mladimi ženskami s terciarno izobrazbo, ter drugimi ranljivimi in prikrajšanimi skupinami. Program se izvaja v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. V program so vključeni tudi Ministrstvo za notranje zadeve, Urad RS za manjšine in Urad za mladino.
- Projekti **strukturiranega dialoga** so vključevali [Dialog mladih 2.0: Vključujemo!](#) 2013–2014 in [Dialog mladih 2.1: Vkljopi se!](#). Osrednja tema tretjega cikla strukturiranega dialoga (2013–2014) je bila socialna vključenost. Strukturiran dialog je zelo pomemben za socialno vključenost mladih ter za njihove socialne, kulturne in državljanske kompetence.
- **Mreža strokovnih ustanov za pomoč otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam**: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je objavilo javni

razpis za sofinanciranje aktivnosti za vzpostavitev specializiranih podpornih centrov za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. Strokovnjaki bodo z uporabo novih rešitev, strategij in delovnih metod zagotovili podporo družinam, vrtcem, šolam in drugim ustanovam, ki delajo z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami.

- Nacionalni izvedbeni načrt nacionalnega programa socialnega varstva 2013–2020 vključuje ukrep v zvezi z medministrsko koordinacijo za začetek projekta **Prehod mladih s posebnimi potrebami na trg dela**. Cilj projekta je izboljšanje zaposljivosti mladih s posebnimi potrebami, da bi zagotovili večjo enakost s svojimi vrstniki. Program se izvaja v pristojnosti [Združenja izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji](#). Rok za izvedbo ukrepa je 31. 12. 2018, aktivnosti v okviru ukrepa pa se bodo izvajale tudi po preteku roka.
- **Gostilna dela – poklicno učenje mladih** ponuja poklicno usposabljanje ranljivim skupinam mladih (starim 17–25 let brez formalne izobrazbe, invalidom in osebam s posebnimi potrebami), za katere obstaja tveganje dolgotrajne brezposelnosti zaradi specifičnosti njihovega položaja. Gostilna dela je eden od rezultatov projekta [Tovarna dela](#), ki zagotavlja usposabljanje za mlade s tveganjem socialne izključenosti. Po dokončanju trimesečnega obdobja usposabljanja udeleženci prejmejo potrdilo o nacionalni poklicni kvalifikaciji.
- Ukrepi lokalnih oblasti vključujejo **finančno pomoč** – leta 2012 je 16 % občin razpisalo občinsko pomoč za socialno prikrajšane mlade.
- [Društvo center za pomoč mladim](#)– [Svetovalnica za mlade s podpornimi programi](#) se ukvarja s težavami mladih, povezanimi s šolo, odnosi z bližnjimi, socialno izključenostjo, brezposelnostjo, zlorabo drog in nasiljem. Svetovanje je namenjeno mladim v stiski in se izvaja v obliki osebnih pogovorov.

Glavni cilji za raven udeležbe temeljijo na spodaj navedenih kazalnikih (glej [Izvedbeni načrt](#)):

- **Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnem varstvu**: Kazalnik: število razpisov za zbiranje predlogov v zvezi s socialno vključenostjo mladih z manj priložnostmi na letni osnovi (1).
- **Priprava nove nacionalne strategije na področju vključevanja Romov**: Kazalnik: priprava ciljnih ukrepov za doseganje večje in hitreje integracije članov romske skupnosti.
- **Javni razpis za sofinanciranje programov organizacij romske skupnosti**: Kazalniki: število programov, število mladih, vključenih v programe aktivnosti organizacij romske skupnosti.
- **Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov s podpodročji**: Kazalniki: število programov, število uporabnikov.
- **PUM – projektno učenje mlajših odraslih**. Kazalniki: program za izboljšanje socialne vključenosti v okviru ukrepov in programov aktivne politike zaposlovanja (1); število mladih, mlajših od 26 let, vključenih v programe za izboljšanje socialne vključenosti v okviru ukrepov in programov aktivnega zaposlovanja, po spolu; cilj je 500 na leto (1000 v letih 2016 in 2017), s 50 % žensk.
- **Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov**: Kazalniki: število prejemnikov subvencij za stanovanje in razpoložljiva sredstva, stopnja zasedenosti ležišč v javnih in zasebnih ustanovah.

Financiranje

Največji delež sredstev pride iz vladnih in občinskih virov ali iz lastnih sredstev nevladnih organizacij. Projekte večinoma financirajo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport in Urad Republike Slovenije za mladino. V nekaterih primerih so viri financiranja aktivnosti za socialno vključenost razpršeni in na to temo ni razpoložljivih veliko sistemskih podatkov.

Financiranje za izvedbo [Izvedbenega načrta](#) za leti 2016 in 2017 je navedeno spodaj.

- **Javni razpis za sofinanciranje programov organizacij romske skupnosti:** okvirno 250.000,00 EUR letno
- **Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov s podpodročji:** 1.000.000 EUR
- **PUM:** 2016: 1.465.029 EUR, 2017: 2.478.518,10 EUR
- **Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih mladih:** 2016: 8.000.000 EUR, 2017: 8.000.000 EUR
- **Svetovalci za dolgotrajno brezposelne mlade:** 2016: do 703.000 EUR, 2017: do 703.000 EUR
- **Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov:** 2016: 3.338.846 EUR, 2017: 3.338.846 EUR

Financiranje drugih programov je navedeno spodaj.

- **Subvencioniranje vozovnic** Ministrstvo za infrastrukturo nameni 39.800.000 EUR na leto za subvencije
- **[Dialog mladih 2.0: Vključujemo!](#) 2013–2014:** Zahtevan znesek financiranja je bil 49.648,50 EUR.
- **[Dialog mladih 2.1: Vklopi se!](#)** Zahtevan znesek financiranja je bil 23,710 EUR.
- Projekt **[Mladi in podjetni](#)** sta financirala Ministrstvo za šolstvo in šport in Evropska unija (prek Evropskega socialnega sklada).
- **Mreža strokovnih ustanov za pomoč otrokom s posebnimi potrebami in njihovim družinam:** Proračun je 4.000.000 EUR.
- **Vstop na trg dela za mlade invalide:** Financiranje v višini 4.200.000 EUR (kot je potrjeno z odlokom vlade) bosta zagotovila Evropski socialni sklad in Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020. Eden od kazalnikov je integracija 420 mladih invalidov na leto.
- Med letoma 2009 in 2011 sta projekt **Gostilna dela** financirala Evropski socialni sklad in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Projekt finančne pomoči ne prejema več.

Zagotavljanje kakovosti

Urad Republike Slovenije za mladino in drugi pristojni nadzorni organi spremljajo ciljno porabo sredstev, pridobljenih prek javnih razpisov (glej Pravilnik o izvajanju zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju, 20. člen).

Nekateri ukrepi vključujejo spremljanje števila doseženih upravičencev (glej [Izvedbeni načrt](#)).

- **Javni razpis za sofinanciranje programov organizacij romske skupnosti:** Število programov, število mladih, vključenih v programe aktivnosti organizacij romske skupnosti.
- **Javni razpis za sofinanciranje socialnovarstvenih programov s podpodročji:** Število uporabnikov
- **PUM:** Število mladih, mlajših od 26 let, vključenih v programe za izboljšanje socialne vključenosti v okviru ukrepov in programov aktivnega zaposlovanja, po spolu; cilj je 500 na leto (1000 v letih 2016 in 2017), s 50 % žensk.
- **Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov:** Število prejemnikov subvencij za stanovanje in razpoložljiva sredstva, stopnja zasedenosti ležišč v javnih in zasebnih ustanovah.

[Ocenjevalna študija](#) programa PUM je ugotovila, da je 83% sodelujočih svojo udeležbo v programu smatralo kot razlog za (pozitivne) spremembe v njihovih življenjih. Več kot 98 % sodelujočih je svoje izkušnje v programu projektnega učenja za mlade opisalo kot bistveno drugačne od formalnega izobraževanja.

Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo je izdal več raziskovalnih poročil o revščini in socialni izključenosti:

- [Revščina in socialna izključenost družin z otroki: materialni in nematerialni obraz revščine – 2015](#)
- [Ocena obsega odkritega in skritega brezdorstva v Sloveniji](#)
- [Revščina in socialna izključenost enostarševskih družin](#)
- [Spremljanje in ocenjevanje izvajanja Nacionalnega programa aktivnosti Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti 2010](#)

4.5 Iniciative za spodbujanje socialne vključenosti in ozaveščanje

Medkulturno ozaveščanje

Leta 2013 je Urad Republike Slovenije za mladino začel kampanjo Sveta Evrope z naslovom **NE sovražnemu govoru**. Njen glavni namen je bil dvigovanje ozaveščenosti mladih o škodi, ki jo povzroča sovražni govor. Dejavnosti tekom kampanje so vključevale seminarje, delavnice, konference in simpozije. Leta 2015 je kampanja prerasla v gibanje **Ne sovraži**. V Sloveniji je nacionalni odbor gibanja v pristojnosti Mladinskega sveta Slovenije.

Od leta 1995, ko je Svet Evrope začel kampanjo **Vsi drugačni – vsi enakopravni**, je Urad Republike Slovenije za mladino spodbujal strpnost, enakost, solidarnost in razumevanje ter izobraževanje o človekovih pravicah. Urad za mladino sofinancira programe, ki spodbujajo medkulturno učenje in kompetence. Ključni nameni tega projekta so navedeni spodaj:

1. Boj proti diskriminaciji in spodbujanje raznolikosti
2. Medverski in medkulturni dialog
3. Sodelovanje, demokracija in dobro upravljanje kot boj proti strukturni diskriminaciji

Mladi ambasadorji medkulturnega dialoga

Projekt podpira Evropski socialni sklad, njegove aktivnosti pa se osredotočajo na razumevanje mladih o drugih kulturah. Projektni partnerji so prek aktivnosti informiranja in usposabljanja za mlade ter dostopnosti kulture zagotovili razširjanje učinkov projektne mreže ter kakovost strukture in vsebine. Po javnem razpisu, ki ga je objavilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, je projekt izvedla mreža mladinskih organizacij.

[Mladinski Center Dravinjske Doline](#) nadaljuje delo na projektu v okviru te pobude. Glavni cilj projekta je spodbujanje večje strpnosti v večkulturni družbi, kjer se ljudje iz različnih kultur in etničnih skupin, ki živijo na istem mestu, učijo vzdrževati odnose, ki temeljijo na odprtem sodelovanju, izmenjavi in prepoznavanju raznolikosti. Projekt se je začel leta 2009 kot nacionalna iniciativa s 23 partnerji, sofinancirala pa sta ga Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Evropski socialni sklad. Prva faza projekta se je zaključila leta 2012. Zaradi njegovega uspeha so se Mladinski center Dravinjske Doline, [Mladinski Center Celje](#) in Mladinski center Trbovlje odločili nadgraditi program, ki je nato v letih 2013 in 2014 vključeval 12 srednjih šol iz 11 slovenskih regij. V drugi nadgradnji s strani [Mladinskega sveta Občine Slovenske Konjice](#) so bili ciljna skupina osnovnošolski učenci. Mladinski center Dravinjske Doline je organiziral [brezplačne tečaje usposabljanja](#) za mlade, učitelje in voditelje. To usposabljanje je obravnavalo medkulturni dialog s poudarkom na muslimanski in romski kulturi, migraciji in beguncih. Projekt se je zaključil oktobra 2016.

Številne (mladinske) organizacije so razvile programe za spodbujanje medkulturnega ozaveščanja.

- [Zavod Krog](#) spodbuja medkulturni dialog, vključno z odprtimi, strpnimi in enakimi odnosi med ljudmi z različnimi sociokulturnimi, verskimi in etničnimi ozadji. S pomočjo medkulturnega izobraževanja si prizadevajo za ozaveščanje o medkulturni

raznolikosti pri otrocih, mladih in drugih. Za ta namen je Zavod Krog izvedel interaktivne delavnice, zasnovane za razumevanje drugih kultur in narodnosti, s poudarkom na aktivni participaciji.

- [Društvo medkulturni dialog](#) je bilo ustanovljeno leta 2007 za spodbujanje dialoga med ljudmi in kulturami ter za integracijo družbenih in osebnih vrednot. Društvo organizira dogodke, ki vključujejo prijateljske večerje, kulturne večere, debatne krožke in večerje z dialogom.
- [Človekoljubno dobrodelfno društvo UP](#) izvaja projekte, namenjene učenju o različnih kulturah, za ozaveščanje o pomenu medkulturnih aktivnosti pri mladih. Ciljne skupine so otroci v vrtcu ter osnovnošolci in srednješolci.
- [Društvo mladinski ceh](#) izvaja projekt [Socialni inovatorji prihodnosti 2.0](#) kot primer projekta socialnega vključevanja, ki podpira mlade socialne inovatorje in podjetnike prek programov inkubatorja in pospeševalnika, obenem pa zagotavlja tudi izobraževanje in infrastrukturo. Osredotočenost na zaposlovanje mladih je pomembno sredstvo za spodbujanje socialne vključenosti, še posebej pri ženskah, ki so posebej ranljive. Drugi programi znotraj nacionalnega strukturiranega dialoga, ki se nanašajo na težavo socialne vključenosti, so navedeni spodaj.

Pravice mladih

[Zagovorništvo za mlade](#): Mladinski svet Slovenije predstavlja mlade v odnosih z odločevalci na državni in mednarodni ravni. Varuh človekovih pravic Republike Slovenije promovira otrokove pravice na svoji [spletni strani](#). [Zveza prijateljev mladine Slovenije](#) ima svoj odbor za otrokove pravice, ki poziva k uveljavljanju teh pravic. Leta 2015 je Mladinski svet Slovenije organiziral okroglo mizo z naslovom [Okrogla miza: človekove pravice in položaj mladih](#). Glavni namen razprave je bil artikulirati stališča mladih o konceptu človekovih pravic in poudariti najpogostejše kršitve teh pravic.

Ključne pobude za zaščito demokracije in preprečevanje radikalizacije, ki vodi v nasilni ekstremizem

Civict (Pobuda za državljansko rabo informacijsko-komunikacijske tehnologije) je sklop projektov, ki jih v okviru Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani koordinira izredni profesor Tomaž Deželan. Eden od projektov se imenuje trACES: [Reševanje radikalizma preko aktivnega evropskega državljanstva skozi šole](#) in se ukvarja z radikalizmom z razvojem učnega načrta za boj proti radikalizaciji mladih. Projekt trACES obravnava naraščajočo zaskrbljenost zaradi radikalizacije prek posebnih seminarjev in razvija izobraževalna orodja za učitelje in trenerje, ki jim omogočajo, da se soočijo s težavo radikalizacije. Namen novega učnega načrta za boj proti radikalizaciji za osnovne, srednje in poklicne šole ter mladinske centre in mladinske klube je izboljšanje znanja mladih o evropskih političnih postopkih, spodbujanje evropskih vrednot in usmerjanje mladih k demokraciji in strpnosti. Učni načrt se odziva na priložnosti in izzive, s katerimi se sooča EU z rastočim številom beguncev, ter obsoja stereotipno in ksenofobično nasilje nad begunci in imigranti. Projekt temelji na vključitvi vseh ustreznih zainteresiranih oseb ter zagotavlja zagotavljanje kakovosti in prehod rezultatov v dejanske politike. Projekt financirata Univerza v Ljubljani (Fakulteta za družbene vede) in program Erasmus+.

4.6 [Dostop do kakovostnih storitev](#)

Stanovanja

Podatki o deležu mladih v Sloveniji, ki živijo v stanovanjih staršev (glej Mladina 2010, Eurostat), kažejo jasen in stabilen trend zapoznelega odhoda od doma. Dostop do stanovanj za mlade v Sloveniji omejujejo različni strukturni dejavniki, ki vključujejo omejeno ponudbo in dostopnost stanovanj za prodajo ali najem. Še en omejevalni dejavnik je finančni položaj mladih, ki je povezan z njihovo zaposlitvijo – ker so na začetku kariere, imajo nižji prihodek in so pogosto zaposleni prek pogodb za določen čas.

Stanovanjski zakon daje poseben poudarek reševanju stanovanjskih težav mladih in mladih družin, saj mlade opredeljuje kot ključno ciljno skupino za dodelitev najemniških socialnih stanovanj v občinah. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o nacionalni stanovanjski varčevalni shemi in subvencijah mladim družinam za prvo reševanje stanovanjskega vprašanja je bil sprejet julija 2007. Glavni cilj predlaganih sprememb je bil zagotoviti subvencije najširši možni skupini mladih družin, ki so začele reševati svoj stanovanjski problem z nakupom, gradnjo ali prenovo stanovanjske enote ali stanovanjskega objekta. Mladi in mlade družine so v okviru stanovanjskih vprašanj opredeljeni kot ranljiva skupina in so prednostna skupina v številnih državnih pobudah. Kljub temu pa je njihov dostop do stanovanj še vedno omejen, saj število prosilcev za subvencije, neprofitna stanovanja in finančno pomoč v večini primerov močno presega razpoložljiva sredstva.

Osnovni okvir stanovanjske politike in njenih ukrepov v Sloveniji predstavljata dva dokumenta: Stanovanjski zakon iz leta 2003 in [Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025](#). Stanovanjskih razmer mladih se dotakne tudi [Nacionalni program za mladino](#) s prednostnim področjem 4: Stanovanjske razmere mladih. Nacionalni program za mladino v Sloveniji v zvezi s tem opredeljuje dva cilja:

1. Zagotavljanje kapacitet in sistematsko urejena razpoložljivost stanovanj za mlade,
2. Razpoložljivost stanovanj za mlade in vzpostavitev podpornih mehanizmov.

Cilj programa je doseči povprečno starost mladih v EU ob odhodu iz stanovanja staršev, navaja pa spodnjih osem prednostnih področij.

1. **Zagotavljanje pravne podlage za zagotavljanje stanovanj mladim** (Ministrstvo za infrastrukturo): Kazalniki vključujejo odstotek mladih, starih od 25 do 29 let, ki živijo s starši, in povprečno starost mladih, ki se odselijo iz stanovanja staršev.
2. **Vzpostavitev ugodnih stanovanjskih posojil za mlade** (Ministrstvo za finance): Kazalnik: Število posojil, dodeljenih mladim, v okviru jamstvene sheme (ali podobne posojilne sheme).
3. **Krepitev in spodbujanje trga za javna najemniška stanovanja (s tem se doseže nadzorovanje najemnin)** (Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za finance)
4. **Optimizacija uporabe praznih stanovanj** (Ministrstvo za infrastrukturo)
5. **Spodbujanje alternativnih stanovanjskih oblik – stanovanjske zadruga** (Ministrstvo za infrastrukturo)
6. **Krepitev podpornih mehanizmov Stanovanjskega sklada Republike Slovenije, ciljna populacija vključuje tudi mlade družine in mlade pare, samske osebe in mlade, ki zapuščajo izobraževalne zavode in rejništvo** (Ministrstvo za infrastrukturo, Stanovanjski sklad Republike Slovenije): Kazalniki: Subvencije za mlade družine/mlade pare/samske mlade za nakup, gradnjo, prenovo in najem stanovanj po odhodu iz izobraževalnih zavodov in rejništva.
7. **Ustvarjanje enotne kontaktne točke (spletne strani), kjer lahko mladi najdejo ali pridobijo vse informacije v zvezi z dostopom do stanovanj** (pod okriljem

mladinskega sektorja): Kazalnik: Število obiskov informacijske točke (spletne strani).

8. Ocena obstoječih ukrepov (subvencije za zagotavljanje dostopa do stanovanj mladim) (Ministrstvo za infrastrukturo): Kazalnik: Število ocen.

Finančni načrt (financiranje) za stanovanja: vseh 8 prednostnih podpodročij financira državni proračun Republike Slovenije. Prvo prednostno podpodročje ima dodatne vire financiranja iz javno-zasebnega partnerstva in skladov EU.

Na podlagi rezultatov raziskave najemniškega trga se je Mladinski svet Slovenije odločil vzpostaviti svetovalni urad za stanovanjska vprašanja za reševanje stanovanjskih problemov mladih in izboljšanje dejavnosti Mladinskega sveta Slovenije na tem področju ([Si21](#)). Mladinske organizacije so tudi izrazile kritiko v zvezi s primernostjo in učinkovitostjo stanovanjskih politik za reševanje ključnih stanovanjskih vprašanj mladih, vendar se le majhen odstotek mladinskih organizacij dejansko ukvarja s tem vprašanjem.

Socialne storitve

[Nacionalna strategija za razvoj pismenosti](#) pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je bila sprejeta leta 2006 za spodbujanje boljše integracije migrantskih otrok in mladostnikov v njihovo novo okolje. Leta 2009 je Strokovni svet RS sprejel smernice za izobraževanje otrok priseljencev kot dopolnilo k strategiji. Oktobra 2012 so bile smernice prenovljene, tako da vključujejo predšolske in šolske migrantske otroke. Smernice so vključevale navodila, ideje in priporočila za uspešno učenje pri vseh sodelujočih. Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 vključuje mlade in migrante kot ciljno skupino. Ministrstvo za izobraževanje je že vrsto let podpiralo tudi tečaje materinščine in kulture za migrantske osnovnošolce.

V skladu z [Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja](#) bo državni proračun zagotovil tudi:

- sredstva za pripravo in subvencionirane cene učbenikov in učnih materialov za osnovne šole, šole manjšin, izobraževanje slovenskih državljanov, ki živijo v tujini, in Romov,
- sredstva za izobraževanje Romov (81. člen).

Učenci in dijaki ki iščejo azil, so upravičeni do brezplačnega obroka v šolah [Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev](#), 25. člen). Učbenike si lahko tudi brezplačno izposodijo iz šolske knjižnice. Otroci iz manj ugodnega socialnega ali ekonomskega okolja so upravičeni tudi do podpore in pomoči vrtca ali šole. Šole prejmejo sredstva za subvencioniranje šolskih obrokov za socialno prikrajšane učence in dijake ter za subvencioniranje zunajšolskih dejavnosti za socialno prikrajšane učence.

Subvencije za študentska stanovanja

Glavni stanovanjski problem študentov je pomanjkanje nastanitve za študente in druge oblike stanovanjske podpore v času študija. Republika Slovenija podeli subvencije za finančno pomoč študentom v obliki nižje najemnine, kar pomeni znižanje letnih stroškov študentskega bivanja v Sloveniji za najmanj 20 %. Mesečna subvencija znaša 19,50 EUR za bivanje v javnem domu in 32 EUR za bivanje v zasebnem domu ali pri zasebnem lastniku stanovanja. Program se izvaja pod okriljem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, študenti in lastniki stanovanj pa morajo izpolnjevati določene pogoje za zagotovljeno 10-mesečno

subvencionirano nastanitev letno (od oktobra do junija). Za več informacij glej [Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov](#).

Ukrepi, ki spodbujajo posebno podporo mladim družinam

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je odgovorno za transferje družinam z otroki v Sloveniji, ki vključujejo (finančno) socialno pomoč, družinske dajatve, starševske dajatve in plačilo prispevkov v primeru zaposlitve s krajšim delovnim časom zaradi starševstva, subvencije storitev, stroške za izobraževanje otrok in mladostnikov ter zdravstveno varstvo za otroke in mladino (vključno z bolniškim dopustom za nego bolnega otroka).

Krizni centri za mlade

[Krizni centri za mlade](#) (KCM) v RS delujejo od leta 1995. Te organizacijske enote znotraj Centra za socialno delo so namenjene skrbi za otroke in mladostnike, ki so bili prikrajšani za stabilno družinsko življenje. Namen kriznih centrov je, da mladim nudijo zatočišče in oskrbo za največ tri tedne, z možnostjo podaljšanja. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je edini financer za izvedbo KCM in zanje nameni približno 2.000.000 EUR letno (skoraj dvakrat več od proračuna za leto 2008 v višini približno 1.200.000 EUR). Krizni centri za mlade delujejo v skladu z Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014.

Zdravstveno varstvo

[Sistematski preventivni pregledi dojenčkov, otrok in mladine](#) do 19. leta starosti so določeni v Pravilniku za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni. Vse take preglede krije obvezno zdravstveno zavarovanje. Šolski otroci in mladostniki do 19. leta starosti so upravičeni do preventivnih pregledov, kot je sistematski pregled v prvem in tretjem razredu osnovne šole ter v prvem in tretjem letniku srednje šole in v visokošolskem izobraževanju.

Leta 2015 je [Nacionalni inštitut za javno zdravje](#) zagnal projekt [Za zdravje mladih](#) za spodbujanje bolj zdravega življenjskega sloga pri slovenskih mladih, mladinskih delavcih in mladinskih voditeljih, ki imajo neposreden vpliv na zdravje mladih. Inštitut sodeluje z mladinskimi organizacijami, kot so Mladinski svet Slovenije, Zveza slovenskih katoliških skavtinj in skavtov ter Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija, za uvedbo programov za promocijo zdravja v mladinskem sektorju. Program razvija izobraževalna orodja za spodbujanje izboljšane in tekočega dela na tem področju po zaključku projekta. Ciljne skupine so otroci in mladi, mladinski voditelji, mladinski delavci in starši. V okviru tega projekta se je na lokalni ravni leta 2016 izvajalo več projektov, vključujoč [Za zdravje gre, 5 minut zame](#), [NeUMNI doping](#) in [Ukrepiziraj](#).

Zdravljenje uživalcev prepovedanih drog je na voljo prek bolnišničnih in ambulantnih programov. Za uporabnike ambulantnih storitev [Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnih od prepovedanih drog](#) (CPZOPD) ponuja programe na ravni primarne zdravstvene oskrbe v okviru storitev javnega zdravstva. Večina uporabnikov je starih od 25 do 29 let, večina prvih uporabnikov storitev CPZOPD pa je starih od 20 do 24 let.

Zakon o zdravstveni dejavnosti predvideva zdravstvene centre za študente, katerih glavna dejavnost bi bilo zagotavljanje zdravstvenega varstva študentov in preventivnih zdravstvenih dejavnosti (glej 9. člen).

Finančne storitve

Vlada podpira otroke in mlade [z različnimi oblikami pomoči](#), kar vključuje:

- socialno pomoč,
- starševski dodatek,
- otroški dodatek,
- delno plačilo za izgubljeni dohodek.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti za preprečevanje socialne izključenosti zagotavlja ustrezno dohodkovno podporo ranljivim skupinam. Ti ukrepi vključujejo otroški dodatek, subvencije za vrtce, subvencije za šolsko prehrano in štipendije. Ministrstvo ponuja različne oblike štipendij. Kot je razloženo v 2. členu [Zakona o štipendiranju](#), so štipendije namenjene spodbujanju izobraževanja in višje ravni izobrazbe, vzpostavljanju enakih možnosti v izobraževanju, spodbujanju mednarodne mobilnosti in krajsanju obdobja študija. Različne štipendije so našteje v 8. členu.

[Državna štipendija](#) je namenjena ranljivim mladim in jo izdaja Center za socialno delo. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev določa, da je ta štipendija namenjena študentom, starejšim od 18 let, ki so državljani Republike Slovenije in pri katerih mesečni prihodek na osebo v prejšnjem letu ne presega 56 % neto povprečne plače na osebo v Sloveniji (23. člen). Poleg tega nekatere banke ponujajo stanovanjska posojila mladim pod določenimi pogoji (npr. starost do 35 let, redna mesečna plača najmanj eno leto ali stalna zaposlitev) in študentska posojila (za vse študente).

Zagotavljanje kakovosti

Raziskava o mladinskih politikah v občinah iz leta 2012 (Lokalna mladinska politika) je pokazala, da skoraj je 62 % občin izvajalo programe za dodelitev socialnih stanovanj mladim družinam. Toda ta ponudba ostaja zelo omejena in ne izpolnjuje prave potrebe mladih pri dostopu do stanovanj. V poročilu so bili predstavljeni predlogi občinske stanovanjske politike za mlade na lokalni ravni, npr. subvencioniranje nakupa, gradnje ali obnove stanovanj in hiš za mlade, subvencioniranje najema, zagotavljanje socialnih stanovanj in razvoj lokalnih stanovanjskih programov, prilagojenih mladim.

4.7 [Mladinsko delo za spodbujanje socialne vključenosti](#)

Okvir politike/pravni okvir

[Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#) opredeljuje mladinsko delo, kot je navedeno spodaj:

organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve (3. člen).

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju tudi določa, da državna in lokalna uprava predstavljata javni interes v mladinskem sektorju (6. člen). Svet Vlade Republike Slovenije za mladino je posvetovalno telo, ki pomaga pri odločanju o mladinskih zadevah in mladinskem sektorju.

Dva pristopa javne politike obveščata mladinsko delo v Sloveniji: vertikalna perspektiva in v zadnjem času poudarjena horizontalna perspektiva. Razvoj mladinskega dela in širitev mladinskega sektorja na splošno sta se v zadnjih letih krepila, kar je omogočilo uvedbo zakonodaje leta 2010. V okviru vertikalne perspektive je bil uveden [Zakon o mladinskih svetih](#), medtem ko horizontalna perspektiva vključuje Resolucijo o nacionalnem programu za mladino, ki je v pristojnosti različnih ministrstev (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za zdravje in drugi) in zagotavlja, da so mladinske zadeve vključene na dnevni red politike.

Glavni vključujoči programi za mlade in ciljne skupine

Sproži govorice: glavni cilji tega projekta so spodbujanje aktivnega državljanstva, aktivno sodelovanje in integracija mladih, integracija različnih skupin mladih prek mladinskih organizacij in izobraževalnih zavodov, približevanje sistema odločanja o politiki mladim.

Ponudniki mladinskega dela na področju socialnega vključevanja za mlade

Glavni ponudniki mladinskega dela v Sloveniji so organizacije in nevladne organizacije, ki delajo z mladimi. Te organizacije imajo status organizacij, ki delujejo v javnem interesu, zato imajo dostop do vrste instrumentov v mladinskem sektorju, vključno s finančnimi instrumenti. Ponudniki mladinskega dela so odgovorni za:

- širjenje informacij o potrebah mladih z manj priložnostmi in
- zastopanje interesov socialno izključenih oseb.

Povezani projekti so navedeni spodaj.

1. Treba je omeniti različne projekte: [Mreža Mlada ulica Zavoda BOB](#) mladim v Ljubljani ponuja alternativne načine preživljanja časa kot le zbiranje na javnih mestih. Projekt z mladimi in lokalnimi skupnostmi ustvarja nove rešitve, ki izboljšujejo kakovost soobstoja. Cilj Mreže Mlada ulica je spodbujanje socialne vključenosti mladih z akcijami, jim dati glas in izpostaviti vprašanja z njihove perspektive.
2. [Dnevni center za otroke in mladostnike – MISS](#) je nevladna neprofitna nacionalna storitev informiranja in svetovanja za mlade, ki sodeluje s 16 regionalnimi in lokalnimi centri za informiranje in svetovanje po vsej Sloveniji. Lokalni centri z uporabo evropskih standardov in načela splošnega informiranja mladih širijo informacije v svojem lokalnem prostoru ter zagotavljajo svetovanje in pomoč pri izbiri primernih informacij (<http://www.misss.si/>).
3. [Socialna akademija](#) spodbuja družbeno odgovornost med slovenskimi državljani prek izobraževanja, raziskav in kulturnih dejavnosti, ki predstavljajo njene tri sestavne enote. Njene glavne dejavnosti vključujejo različne oblike izobraževanja, kulturne in izobraževalne večere, pripravo številnih publikacij, kulturne prireditve in mednarodno dejavnost (<http://www.socialna-akademija.si/>).
4. [Voluntariat – SCI Slovenija](#) je neprofitna nevladna organizacija, ki koordinira prostovoljsko delo in mednarodne delovne tabore v Sloveniji. Voluntariat organizira usposabljanje za prostovoljce in druge za širjenje razumevanja idealov prostovoljskega dela. Organizira tudi prostovoljsko delo po Sloveniji, kjer in ko je to potrebno, v sodelovanju z lokalnimi skupinami, združenji in drugimi organizacijami na področjih, kot so varovanje narave, mirovno izobraževanje in pomoč prikrajšanim. Voluntariat podpira iniciative skupin in posameznikov, ki prostovoljno delajo, da bi pokazali solidarnost z lokalnimi skupnostmi in da bi spodbujali samopomoč v prikrajšanih skupnostih. Organizacija analizira in ocenjuje delo, ki ga podpira, pri

čemer upošteva lokalni in širši kontekst ter objavlja rezultate projektov. Voluntariat zagotavlja in širi informacije o prostovoljskemu delu v Sloveniji in drugih državah ter združuje mednarodne akcije, ki spodbujajo sodelovanje med ljudmi različnih narodnosti, religij, kultur in političnih prepričanj na podlagi prepričanja, da lahko tako razumevanje drugih vodi do nenasilnega reševanja konfliktov (<http://www.zavod-voluntariat.si>).

5. **Slovenska filantropija** je dobredelna organizacija, ki v javnem interesu deluje od leta 1992. Cilj njenih programov je izboljšanje kakovosti življenja v skupnosti in zastopanje socialno šibkih oseb. Osrednja dejavnost Slovenske filantropije je spodbujanje prostovoljstva (<http://www.filantropija.org/en/>).
6. **Društvo zaveznikov mehkega pristanka** je mladinska nevladna organizacija, ki deluje na področju kulture mladih, neformalnega izobraževanja, sodobne umetnosti ter družbenih in humanitarnih dejanj. V zadnjem času je posebno pozornost namenilo projektom na področju medijskega izobraževanja, filma, videa in multimedije. Organizacija je vključena v vrsto dejavnosti na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni, da bi spodbudila aktivno sodelovanje mladih prek različnih oblik medijev (<http://www.luksuz.si/eng/>).

Cilj programa Za zdravje mladih je zmanjševanje in preprečevanje bolezni, povezanih z nezdravim življenjskim slogom pri mladih. Koordinira jo nacionalna mladinska organizacija Brez izgovora Slovenija. V osemnajstmesečnem programu je organizacija Brez izgovora Slovenija povezala več članskih mladinskih organizacij v Sloveniji (Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Mladinska organizacija Brez izgovora Slovenija, Zveza tabornikov Slovenije in Nacionalni mladinski svet Slovenije), Nacionalni inštitut za javno zdravje ter izdajatelj nacionalnega televizijskega in radijskega programa v kampanji za spreminjanje zaznavanja vloge zdravja v mladinskem delu.

Trening in usposabljanje za mladinske delavce v programih socialnega vključevanja

Mladinsko delo je bilo vključeno v Operativni program Republike Slovenije za razporeditev strukturnih in kohezijskih skladov za podporo razvoja kakovostnih sistemov na področju mladinskega dela, zagotavljanje strokovnih kvalifikacij za mladinske delavce in za nadgradnjo izobraževanja in usposabljanja mladinskih delavcev. Za to, da oseba postane mladinski delavec ali mladinski voditelj, v Sloveniji trenutno ni potrebna formalna izobrazba, različne organizacije pa zagotavljajo različne oblike usposabljanja in podpore za mladinske delavce. Eno od prioritarnih podpodročij Nacionalnega programa za mladino 2013–2022 je ustvarjanje kapacitet za kakovostno mladinsko delo in vzpostavitev nacionalnega sistema za izobraževanje in usposabljanje mladinskih delavcev in mladinskih voditeljev. Financiranje bo zagotovljeno v okviru razpoložljivega proračuna Republike Slovenije in lokalnih skupnosti pod okriljem Urada za mladino v sodelovanju z mladinskim sektorjem, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Zavoda RS za šolstvo in lokalnimi skupnostmi. Glavni kazalnik bo število oseb, ki se kvalificirajo kot mladinski delavci za izobraževalne programe ali dele programov pri visokošolskih ustanovah.

Številne organizacije v Sloveniji ponujajo redno usposabljanje. Združenje ima na primer dolgo tradicijo [rednega usposabljanja](#) od ustanovitve. Redno usposabljanje zagotavlja razvoj kakovosti na podlagi potreb skavtov, voditeljev skavtov in organizacije. [Zveza tabornikov Slovenije](#) ima podoben [sistem rednega usposabljanja](#). Njeni tečaji spodbujajo razvoj vodstvenih in organizacijskih sposobnosti in kompetenc, strokovnega znanja na področju taborništva ter znanja in spretnosti za izvajanje podpornih dejavnosti. Za vsak tečaj so določeni pogoji za sodelovanje. Mladinska mreža MaMa združuje in predstavlja organizacije, ki vodijo mladinske centre ali so aktivne na področju mladinskega dela v Sloveniji. Ponuja tudi programe usposabljanja ([primer](#)). [Zavod za mednarodno prostovoljno delo Slovenija](#) tudi

ponuja tečaje usposabljanja za osebe, ki delajo z mladimi, ter organizira brezplačne seminarje za prostovoljce in taborje za voditelje tabornikov.

Finančna podpora

Ob upoštevanju evropskih kohezijskih sredstev se je povečalo financiranje za dejavnosti mladinskega dela, ki spodbujajo socialno vključenost. Urad Republike Slovenije za mladino je od samega začetka sofinanciral mladinsko delo in programe mladinskega organiziranja, pri čemer je po navadi zagotovil od 10 do 30 odstotkov proračuna nevladne organizacije.

Zagotavljanje kakovosti

Trenutno v Sloveniji ni nobenega sistema zagotavljanja kakovosti za področje socialne vključenosti. Tanja Pipan je izpostavila nekatera pomembna vprašanja v svojem magistrskem delu [Vloga mladinskega dela pri integraciji socialno izključene mladine \(2014\)](#).

4.8 Trenutne razprave in reforme

Decembra 2016 je slovenski parlament podprl spremembo [Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev](#), ki omogoča, da več otrok prejme brezplačno (subvencionirano) šolsko prehrano. To pomeni, da so do brezplačne šolske prehrane upravičeni otroci iz prvega, drugega in tretjega davčnega razreda.⁴ To so družine s povprečnim mesečnim prihodkom na osebo v višini 36 % povprečne plače v Sloveniji. Sprememba stopi v veljavo 1. 1. 2017.

Ker ni formalnega izobraževalnega pogoja ali certifikata, da oseba postane mladinski delavec, je Urad za mladino uvedel pobudo za pripravo poklicnih standardov in kataloga standardov strokovnega znanja in spretnosti za mladinske delavce na podlagi Resolucije o nacionalnem programu za mlade. To bo postala [nacionalna poklicna kvalifikacija Mladinski delavec/Mladinska delavka: NPK](#). Cilj je, da NPK postane formalno prepoznana kvalifikacija, ki se pridobi na naslednji način:

1. zaključek programa poklicnega ali strokovnega izobraževanja,
2. preverjanje in potrjevanje NPK.

Pred imenovanjem skupine, ki je delala na pobudi NPK, je bila vzpostavljena skupina strokovnjakov kot iniciativa Mladinskega sveta Slovenije in Socialne akademije, ki se je posvetovala o ustreznih standardih. Cilj je bil zagotoviti strokovno podporo v postopku razvoja NPK. Skupino so sestavljale številne mladinske organizacije, vključno s predstavniki Socialne akademije, Mladinske mreže MaMa, Sindikatom Mladi plus, Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija in Mladinskega sveta Slovenije. V tem primeru postane jasno, da lahko mladinske organizacije igrajo pomembno vlogo pri ustvarjanju javne politike, povezane z mladimi.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je leta 2016 predlagalo dva zakona, ki poudarjata ukrepe za lajšanje socialne vključenosti mladih. [Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih](#) in [Pravilnik o sofinanciranju socialnovarstvenih programov](#) sta v fazi javnega posvetovanja. Poleg tega je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport izdalo [Pravilnik o šolninah in bivanju v študentskih domovih za Slovence brez slovenskega državljanstva in tužce v Republiki Sloveniji](#).

---

⁴ Za več informacij glej [letno odmero dohodnine](#).

Poleg socialnih transferjev je Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide pripravil osnutek poročila o spremembi in dopolnitvi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Osnutek na podlagi načel socialne pravičnosti učencem omogoča dostop do subvencioniranega kosila, ko si njihove družine tega stroška ne morejo privoščiti zaradi svojega gospodarskega položaja. Leta 2015 je Urad Republike Slovenije za mladino pripravil tudi [javni poziv](#) za sofinanciranje mladinskega dela za leti 2016 in 2017. Mladinske organizacije trenutno poleg mladinskega dela še naprej vodijo projekte za zmanjšanje socialne izključenosti ter za izboljšanje aktivne udeležbe in mobilnosti mladih. Projekt [Mladi v akciji za doseganje ciljev trajnostnega razvoja](#) na primer spodbuja cilje trajnostnega razvoja in se izvaja med letoma 2016 in 2017.